

Mirjana Škunca

IZ SPLITSKE GLAZBENE KRONIKE: MARIJA GATIN

UDK: 782:929 M.Gatin (497.5 Split) "1902/1991"

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 5.I. 1993.

Mirjana Škunca

58000 Split, HR

Ulica kralja Zvonimira 75

Tridesetogodišnjim radom na glazbenoj sceni splitskog kazališta operna solistica Marija Gatin je lijepim glasom, muzikalnošću i izrazitim smislom za glumu stekla ugled svojim kreacijama zahtjevnih rola inozemnog i domaćeg opernog repertoara znatno pridonoseći temeljima tradicije glazbenog kazališta u Splitu.

U sjeni prijetećih ratnih zbivanja sredinom ljeta (18.VII.) 1991. godine umrla je u Splitu u dubokoj starosti nedugo nakon svoga 89. rođendana dugogodišnja solistica splitske opere – Marija Gatin. Rodila se u nedalekom Trogiru 8.VII. davne 1902. u obitelji (Ivanko) bez tradicije profesionalnoga bavljenja glazbom. U rodnom gradu završila je osnovnu školu a zatim nastavila školovanje u Klasičnoj gimnaziji u Splitu. Slijedeći uobičajeni redosljed življenja odlučila se nedugo nakon mature za brak. Udajom za pomorskog kapetana Ivu Gatina preselila je u Split koji joj otada postaje stalno boravište.

Od djetinstva je bila naklonjena pjevanju i glumi i čemu svjedoče brojni nastupi na školskim priredbama. Ali na odabir glazbe kao zanimanja nitko nije niti pomišljao. Ipak, unatoč nesklonoj tradiciji konzervativne patrijarhalne sredine u kojoj je provela djetinjstvo i mladenačke godine, ona uspijeva izboriti mogućnost da joj pjevanje postane

Marija Gatin

najprije najmilija zabava u slobodno vrijeme, hobby a poslije postupno i profesionalno određenje. Tako je Marija Gatin pjevanje počela učiti tek u svojoj dvadeset četvrtoj godini (1926.). Pokraj svojih obiteljskih obveza (već kao majka dvoje djece) pohađala je privatnu školu tada već ugledne iiskusne operne umjetnice, splitske pjevačice i učiteljice solo-pjevanja Cvijete Cindro a kasnije se o razvoju pjevačkog umijeća ove mlade zaljubljenice u glazbenu scenu više godina brinuo omiljeni splitski skladatelj i umješni glazbeni izvođač i pedagog Josip Hatze.

Svojim se sugrađanima Marija Gatin predstavila najprije kao koncertna pjevačica. Kasnije se uključila u amaterski ansambl koji je kao *Gradska opera i opereta* (1928.) te zatim *Splitsko kazališno društvo* (1929.-1936.) pa *Splitski kazališni dobrovoljci* (1937.-1940.) izvodilo operetni te postupno i operni repertoar sve dok uoči drugog svjetskog rata (XII. 1940.) nije okupljen i osnovan stalni operni ansambl u okviru tada utemeljenog *Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu*.

Uspješan debi na kazališnoj glazbenoj sceni bila joj je u svibnju 1934.g. naslovna uloga u opereti *Mala Floramye* mladoga Ive Tijardovića. Njezin lijepi glas, "mekan, čist lirski sopran" (koji se kasnije razvio u mezzosopran, čak alt) i "stasita scenska figura"¹⁾ osvojili su publiku i kritiku. Tim povodom

glazbeni izvjestitelj splitskog glasila "Novo doba" između ostaloga piše: "Iako prvi put na daskama slobodno se kretala kao rutinirana glumica i dala iskreno proživljenu, milu, pretežno više osjećajnu nego prpošnu Floramye. Svojom lijepom i umiljatom pojavom, sigurnim i osjećajnim pjevanjem, glumački prirodnom igrom, bez patoskih gesta bila je najbolja dosadašnja domaća splitska Floramye."²⁾

Ubrzo zatim uslijedile su vodeće role u nizu drugih opereta (*Boccaccio* F. Suppéa, *Pierrot ilo* I. Tijardovića, *Šišmiš* J. Straussa, primjerice). Kao posebna atrakcija za domaćine ali i brojne strance i izletnike iz Splita i okolice ostalo je izvođenje Tijardovićeve operete *Mala Floramye* na otvorenom prostoru u Trogiru krajem ljeta 1938.g. na Bateriji, "u ambijentu srednjovjernih tvrđava ... nekadašnje palače i perivoja hrvatskog načelnika Špira Puovića". S Milanom Šepecom, gostom iz Zagreba, i splitskim solistima na čelu sa Brankom Kovačićem, Maricom Škarić i Joškom Viskićem, te trogirskim dile-

NARODNO KAZALIŠTE
SPLIT

Četvrtak, 22. listopada 1933.

KOLO II. - 2.
Predstava II.

4. PUT

CARMEN

Opera u 4 čina. Tekst od Méilhac i Halévy-a, po noveli Prosper Meriméa.
Glazba: GEORGES BIZET

Redatelj: Lidija MANSVETOVA
Koreografi: Ana KOJE i Oskar HARMOS

Dirigent: Vid KUZMANIĆ
Scenograf: Herbert HOFMANN

L I C A :

Carmen, ciganka	Marija Gatin
Don José, sergant	Elja Žižak
Escamillo, torerađor	Ante Marušić
Zampa, poučnik	Francis Binder
Moras, sergant	Andrija Petrič
Micaëla, seoska djevojka	Vesna Miličić
Dancalro	Boldžar Vranicki
Remendado	Pero Matulić
Francis i	Ana Meš
Mercedes i	Marija Barišić
Lilias Pustin, krčmar	Berislav Medak

PLESOVE IZVODE:

U drugom činu: Voljka Rušić, Franka Hatze, Dragica Zach, Milivoj Stambak, Ante Colić, Pero Vrcić i baletni zbor.

U četvrtom činu: Pastoralci: Beata Domić, Dragica Zach, Franka Hatze, Ante Colić, Milivoj Stambak i Pero Vrcić.
Manolo: Voljka Rušić i baletni zbor.
Fandangos: Ana Koje i Oskar Harmos.
Vojnici, djecka, radnici, cigani, ciganke, krijumčari.
Dogada se u Španiji 1802. godine.

POČETAK U 20. A SVREŠETAK OKO 23.30 SATI.

tantima i pjevačkim zborom (koji je uvježbala Fany Gregović, "pionirka muzičkog života" ondašnjeg Trogira) uz orkestar mornarice iz Šibenika pod vodstvom dirigenta Ive Čižeka iz Splita – "Florame, Marija Gatin, rođena Trogiranka, otkrila je te večeri svu snagu svoje umjetničke duše".³⁾ Kritika i tada kao i kasnije ističe njezin lijepo obojen glas, muzikalnost te izrazit glumački dar, sugestivnosti i spretnost.

Izbijanjem drugog svjetskog rata prekinut je poletni rad stalnih profesionalnih ansambala tek utemeljenog *Hrvatskog narodnog kazališta* u Splitu. U okupiranom gradu Marija Gatin nije htjela nastupati već se uključila u ilegalni rad za Narodnooslobodilački pokret. Kada je u rujnu 1943.g. Split prvi put oslobođen nastupala je na partizanskim priredbama u splitskom kazalištu a nakon score nje-mačke okupacije grada priključila se *Kazalištu Narodnog oslobođenja Dalmacije*, prelazeći s grupom pod vodstvom J. Hatzea i I. Tijardovića na Vis pa u južnu Italiju a u ožuljku 1944. sa jugoslavenskim zbjegom u El Shatt. Tamo je radila u *Centralnom zboru zbjega* pjevajući solističke dionice na mnogim koncertima u egipatskim gradovima te nastupima za Radio-Kairo i Radio-Aleksandriju. Nakon povratka u oslobođenu domovinu u lipnju 1945. uključila se u rad obnovljenog splitskog *Narodnog kazališta* u statusu operne solistice. U potpunjujući rad u operi s koncertnim nastupima tu je djelovala sve do umirovljenja (1962.).⁴⁾

Koncertni program

Nastupima u matičnoj kazališnoj kući ili s njom na gostovanjima (Mostar, Šibenik, Zadar, Dubrovnik, Hvar) ostvarila je brojne zahtjevne role uglavnom mezzosopranskog i altovskog faha inozemnog i domaćeg opernog repertoara (*Carmen* G. Bizeta, *Ulrica – Krabuljni ples* i *Azucena – Trubadur* G. Verdia, *Madelena – André Chénier* U. Giordana, *Gioconda* A. Ponchiellija, *Mary – Ukleti Holandez* R. Wagnera, *Lola i majka – Cavalleria rusticana* P. Mascagnija, *Njanja – Evgenije Onjegin* P.I. Cajovskoga, *Jela – Ekvinocij* I. Brkanovića, *Kate – Povratak* J. Hatzea, *Doma – Ero s onoga svijeta* i *Govedarka – Morana* J. Gotovca, *Suzuki – Madame Butterfly* G. Puccinija, *Mara – Matija Gubec* I.

NARODNO KAZALIŠTE SPLIT

PRETPLATA A-2
Predstava 82.

Četvrtak, 10. siječnja 1957

PRVI PUT

EKVINOCIJ

Muzička drama u 3 čina (4 slike)

Prema istoimenoj drami Ive VOJNOVIĆA libreto napisao: Tomislav PRPIC.

Muzika: Ivan BRKANOVIC

Dirigent: Vid KUZMANIC
Scenograf: Milan TOLIC, k. z.

Redatelj: Tomislav KULJIS
Kostumograf: Zorana RUIP-BONETTI

L I C A :

Frano Džadić, kapetan	Ljubo Segvić
Niko Marinović, bogataš iz Amerike	Frano Lovrić
Ivo Lednić, mjestar na škveru	Ante Jelačić
Anica, kći Franjeva	Alma Peranić
Jela, majka Ivana	Marija Gatin
Vlaho mladić	Andrija Petrić
Pavo, radnik	Zorana Anić
Lucija	Mario Jarpović
Bibar	Ante Krstulović
Radnik	Branko Rudić
I. mladić	Tomislav Milatić
II. mladić	Nikola Hilić
III. mladić	Nikola Vranđelić

Pomocnici, radnici na škveru, žene, djeca.

Događa se u malom pristaništu Dubrovačkog primorja oko 1870. godine.

Duža pauza poslije druge slike.

POČETAK U 19.30, A SVRSETAK OKO 22.30 SATI.

SPLITSKA FILHARMONIJA
KONCERTNA POSLOVNICA

DVORANA DOMA JNA

Nedjelja, 25. III. 1996.

Početak u 11 sati

Lhotke-Kalinskog, Siebel – *Faust* Ch. Gounoda, Orlovsky – *Šišmiš* J. Straussa, *Bocaccio* F.v.Suppéa i dr.).

MATINEJA

MUZIKE STARIH MAJSTORA

(XVI.–XVIII. vijek)

U IZVEDBI ČLANOVA UMUHA – SPLIT:

MARIJA GATTIN, *alt*DUŠKO KUKOVEC, *bas-bariton*ENA IVETA GRISOGONO, *klav. pratnja*KATICA PERUZOVIĆ PAVIČIĆ, *klavir*

Programi opera:

Sudeći po izloženom Marija Gatin pripada redu onih darovitih, marljivih i samozatajnih splitskih zaljubljenika u glazbu, posebno u glazbeno kazalište koji su svojim radom stvarali u ovom gradu temelje kazališnoj tradiciji kojom se danas dičimo. Ovi su joj reci tek mali znak zahvalnosti za to i poticaj za sjećanje.

BILJEŠKE:

- 1) xxx, *Mala Floramye. Debut gdje Marija Gatin*, "Novo doba", Split, 4.V.1934. str.6.
- 2) Dr. V(ijo) K(rstulović), *Debut gdje Marije Gatin u Tijardovićevoj 'Maloj Floramye'*, "Novo doba", Split, 6.V.1934., str.6.
- 3) "Učesnik", *Mala Floramye u Trogiru*, "Novo doba", Split, 11.VIII.1938., str.5.
- 4) xxx, *Tridesetogodišnjica umjetničkog rada Marije Gatin*, "Slobodna Dalmacija", Split, 3. VI. 1961., str.4.

Mirjana Škunca

AUS DER MUSIKCHRONIK VON SPLIT: MARIJA GATIN

Zusammentassung

Die langjährige Opernsolistin des Kroatischen Volkstheaters in Split, Marija Gatin fing relativ spät an Singen zu lernen. Erst nach ihrer Heirat, als sie aus ihrem Geburtsort Trogir nach Split übersiedelte, konnte sie sich konkreter und ernsthafter mit der Musik befassen.

Sie schloss sich der von Cvijeta Cindro geleiteten Gesangsschule an und begann 1931 erstmals öffentlich aufzutreten. Zuerst sang sie in Konzerten, aber bald darauf auch schon führende Operettenrollen im Theater. Während des zweiten Weltkrieges wirkte sie im Theater der Volksbefreiung Dalmatiens samt J. Hatze und I. Tijardović auf der Insel Vis, in Süditalien und auch im jugoslawischen Flüchtlingslager in El Shatt mit. Nach 1945 war sie als Opernsolistin des Kroatischen Volkstheaters in Split tätig bis sie nicht in den Ruhestand ging.

Die Musikkritik lobte stets ihre schöne Stimme, ihre Musikalität sowie ihre ausgeprägte schauspielerische Begabung bei der Kreirung zahlreicher Rollen der Mezzosopran – und Altstimme im ausländischen und einheimischen Opernrepertoires.

Preveo: Milan Šebić